

TEMA 5

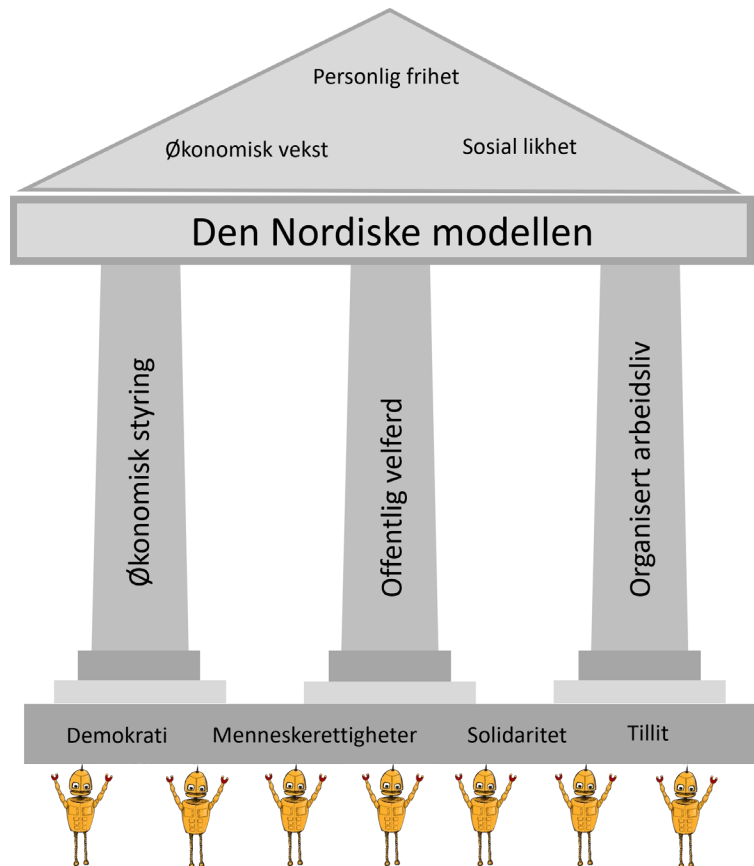
Framtiden

Utfordringer for den nordiske modellen

Den nordiske velferdsmodellen
bygger på at:

➡ En stor andel av
befolkningen jobber og
bidrar til å finansiere
velferden

➡ Folk flest føler tillit til
modellen og solidaritet til
hverandre (vil betale skatt for
å bidra til felles goder)

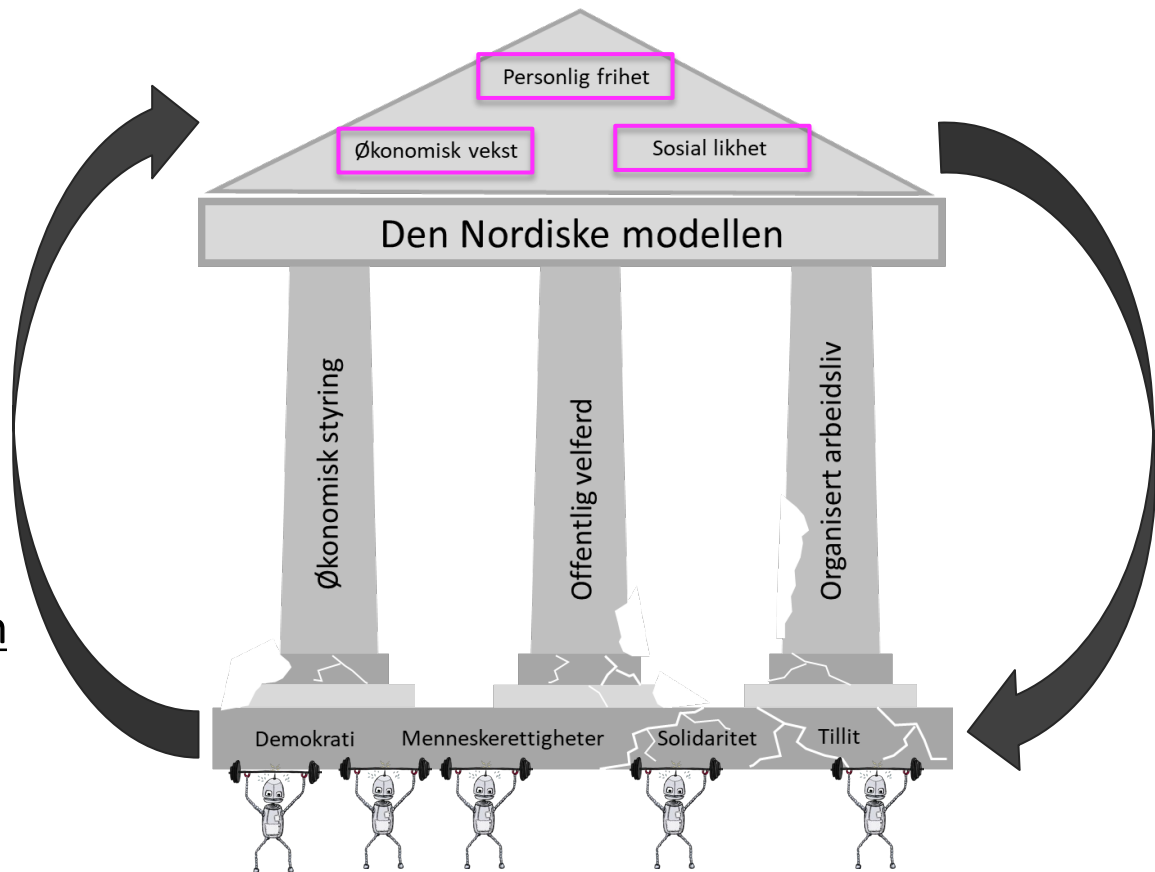
Utfordringer for den nordiske modellen

Trussel 1: Reduksjon i
Andelen av befolkningen
som er i jobb

Trussel 2: Reduksjon i tilliten
til modellen og i solidariteten
til hverandre

SOK-2008- Anvendt arbeidsmarkedsøkonomi

- F5.1 Migrasjon (Boeri og van Ours, Kapittel 9)

Introduksjon: Migrasjon

Forskjell i priser på goder og
finansielle tilganger

2 til 1

Forskjell i priser på arbeid
(med lik kvalitet)

10 til 1

Introduksjon: Migrasjon

Prediksjon fra økonomisk teori: Arbeid vil flytte fra land med lave lønninger (mye arbeid). Kapital vil flytte fra land med høye lønninger (lite arbeid)

Land A

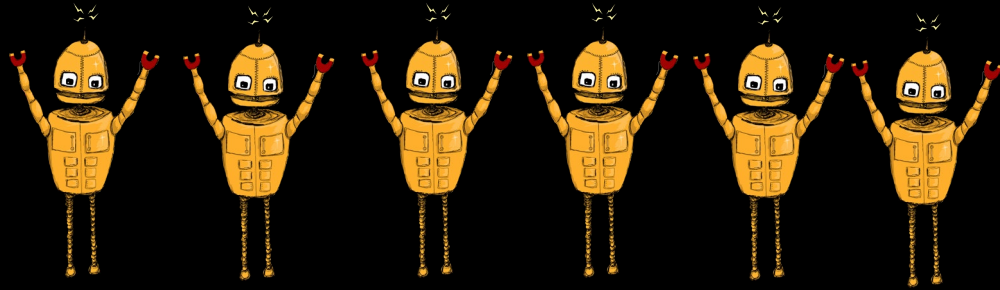
Land B

Implikasjon: Vi burde se svært mye migrasjon!

Introduksjon: Migrasjon

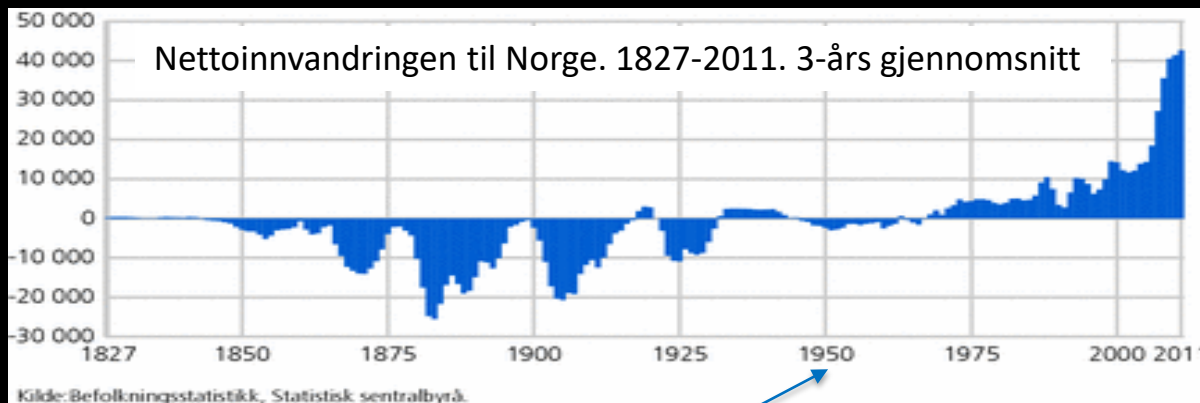
Prediksjon fra økonomisk teori: I en perfekt verden fører fri flyt av produksjonsfaktorer (arbeid, kapital og innsatsgoder) til **maksimal velferd** og **minimale inntektsforskjeller**

Introduksjon: Migrasjon

Hvordan ser det ut i virkeligheten?

- Når de nordiske land var fattige flyttet folk ut. Idag flytter folk hit.
 - Fram til inn på 1920-tallet migrerte fler ut fra Norge enn inn til Norge (det samme gjelder for Sverige)

1954: Felles arbeidsmarked mellom nordiske landene.

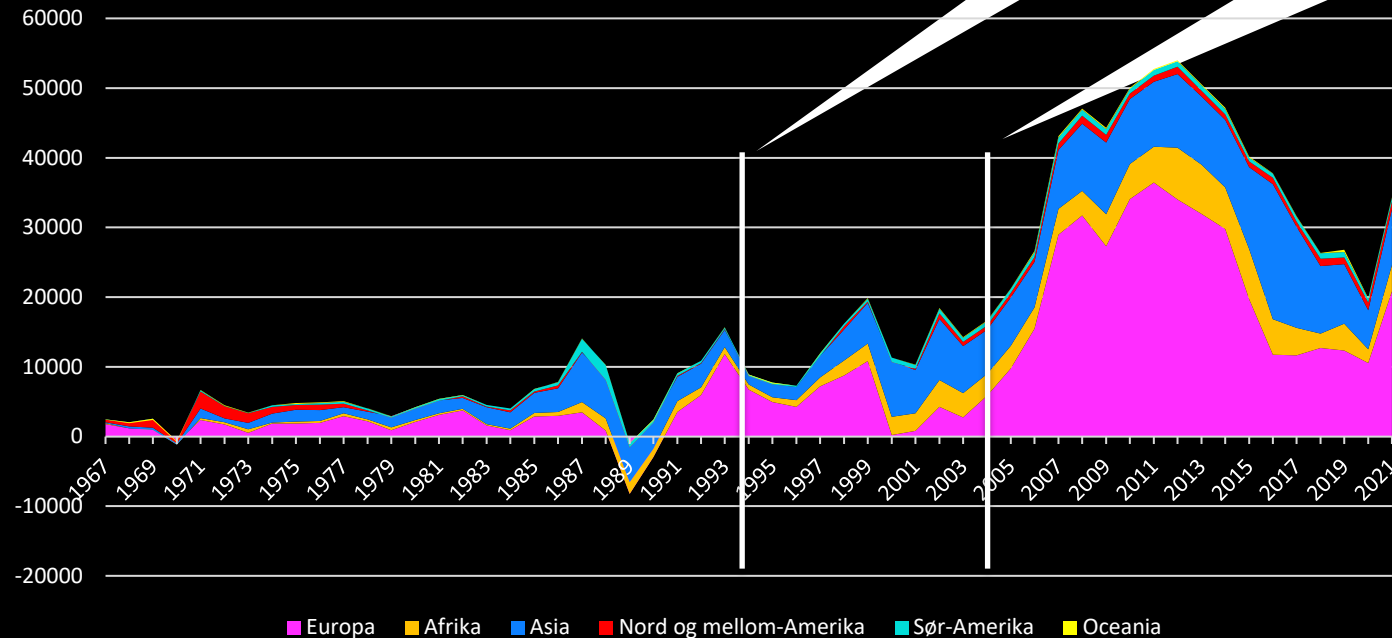
Kilde: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/hvor-stor-er-egentlig-innvandringen-til-norge-naa-for-og-internasjonalt>

Introduksjon: Migrasjon

1 januar 1994: Norge blir en del av EU's indre marked (EØS – avtalen trer i kraft)

2004: Øst-Europeiske land får tilgang til EU's indre marked.

Netto-innvandring til Norge 1967-2021

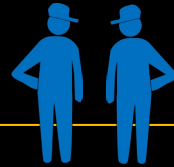
Introduksjon: Migrasjon

Hvordan ser det ut i virkeligheten?

- I 2020 var det bare 3.6% av verdens befolkning som var «migranter» (kilde: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>)

Globaliseringen har ført til at **kapital** i dag flyter relativt fritt over landegrenser.

I samme periode har det blitt vanskeligere og vanskeligere for **mennesker** å flytte mellom land.

- Mange land har strikte regler som begrenser mengden migrasjon

Introduksjon: Migrasjon

Virkeligheten:

- Mange land har strikte regler som begrenser mengden migrasjon

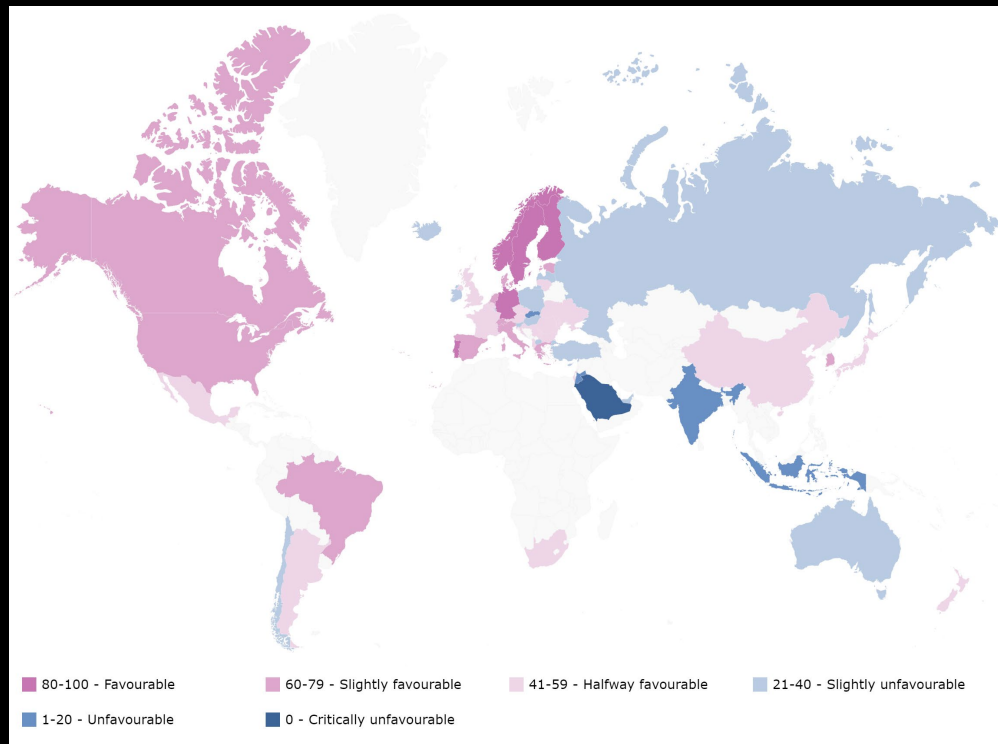
Kvoter for migrasjon

Poengsystemer

Byråkratiske prosedyrer

Regler for å få tilstand til å arbeide og/eller få statsborgerskap

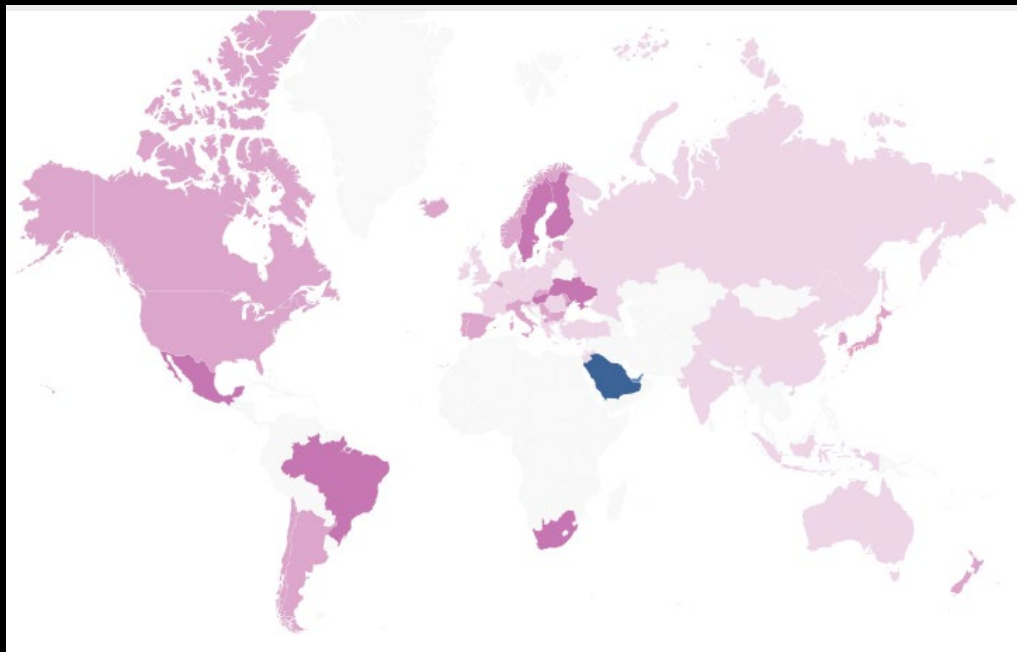
I hvilken grad har migranter tilgang til arbejdsmarkedet?

Ranking 2019		Score
	Portugal	94
	Sweden	91
	Finland	91
	Norway	85
	Germany	81
	Canada	76
	Estonia	69
	USA	69
	Brazil	67
	Spain	67
	Italy	67
	Korea	65
	Netherlands	65
	Denmark	65

Ranking 2019		Score
	Hungary	37
	Luxembourg	35
	Iceland	33
	Latvia	33
	North Macedonia	31
	Poland	31
	Chile	30
	Russia	28
	Slovenia	26
	Cyprus	24
	United Arab Emirates	24
	Ireland	22
	Turkey	22
	Jordan	19
	Slovakia	17
	Indonesia	17
	India	17
	Saudi Arabia	0

Hvor enkelt er det å få permanent opphold?

Kilde: <https://www.mipex.eu/permanent-residence>

Country	Score
Finland	96
Brazil	96
Mexico	90
Ukraine	90
Sweden	90
Hungary	81
South Africa	81
Chile	79
Canada	77
Slovenia	77
Iceland	77
Belgium	75
Estonia	75
Spain	75
Norway	71
Portugal	71
Argentina	71
Moldova	69
North Macedonia	69

Country	Score
Austria	50
Czechia	50
Ireland	50
Poland	50
Cyprus	50
Switzerland	48
Greece	46
India	46
Russia	46
Latvia	46
Australia	46
Israel	46
Malta	46
Turkey	42
Denmark	42
Jordan	42
United Arab Emirates	17
Saudi Arabia	0

Introduksjon: Migrasjon

Nya regler för arbetskraftsinvandrare – tusentals gästarbetare påverkas

UPPDATERAD 30 OKTOBER 2023 PUBLICERAD 30 OKTOBER 2023

Från och med den 1 november börjar de nya reglerna för arbetskraftsinvandring att gälla i Sverige. Då krävs en lön på minst 80 procent av medianlönen, alltså 27 360 kronor, för att beviljas arbetstillstånd i Sverige om man kommer från ett land utanför EU.

– Lyckan får vänta, säger 38-åriga Samantha Landingin som kom från Filippinerna till Sverige för ett städjobb i våras.

Hvorfor har vi ikke åpne grenser (i det minste for arbeid)?

Velferdseffektene er på global nivå

Migrasjon kan ha kostnader på lokal og/eller gruppenivå

Velferdseffektene er på lang sikt og antar at migrasjonsstrømmene er jevne.

Migrasjon skjer ofte i bølger. Det tar tid for markeder å tilpasse seg

Lønna og sysselsettingen blant innenlandsk fødte kan minke

Bruken av velferdsressurser kan øke

Graden av opplevd ulikhet kan øke

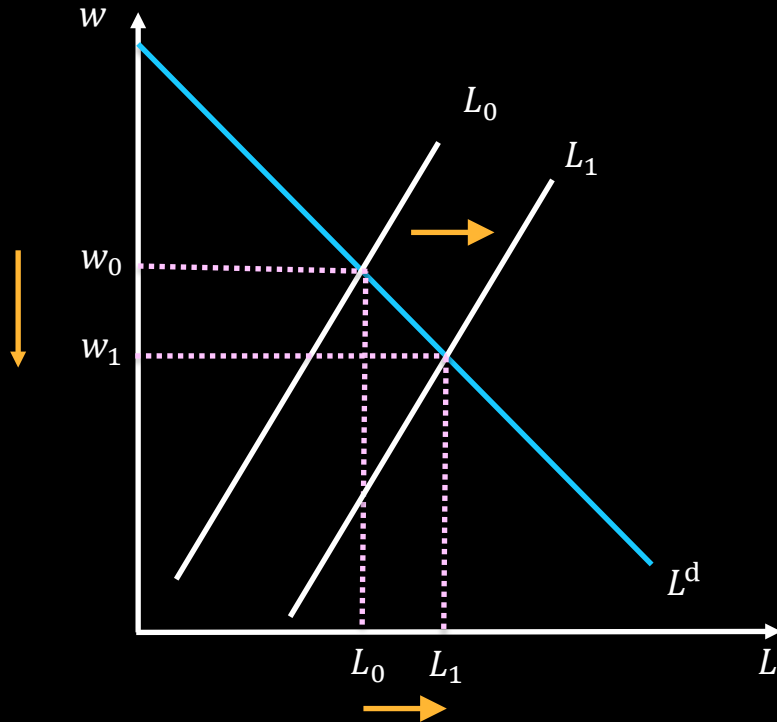
Teori:

Effekter av innvandring under fullkommen konkurranse

- Antakelser:
- Innvandrere og innfødde er perfekte substitutter (homogen arbeidskraft)
- Fullstendig fleksible lønninger
- Ingen markedsmakt blant arbeidsgivere eller arbeidstakere
- Kort sikt: Ingen effekter på kapital eller etterspørsel på arbeid

Teori:

Effekter av innvandring under fullkommen konkurranse

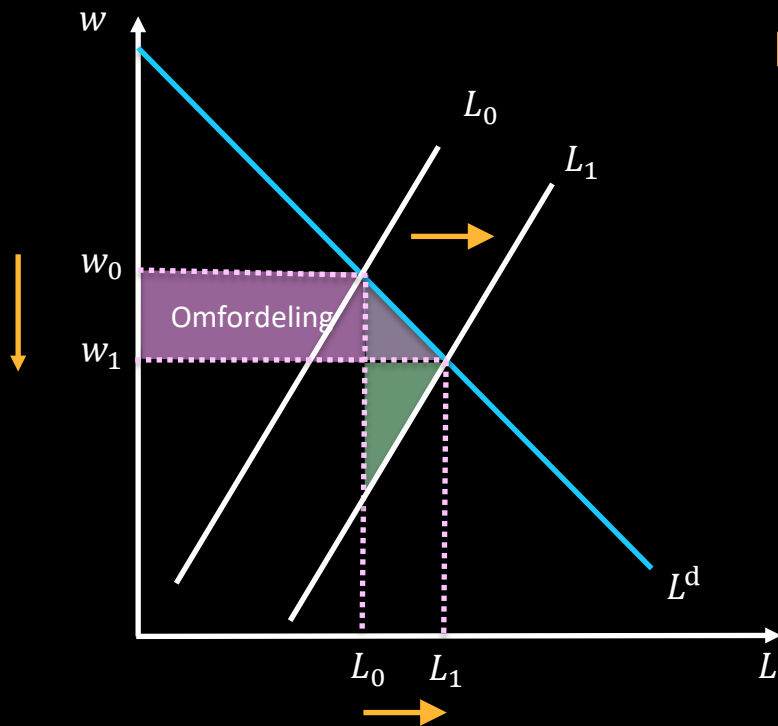

Hva skjer om nettoinnvandringen øker?

- Mengde arbeidskraft øker → Positiv tilbudssjokk
- Flere har en reservaslønn lavere enn w_0 → Lønna presses ned, sysselsettingen øker

Teori:

Effekter av innvandring under fullkommen konkurranse

Hva skjer om nettoinnvandringen øker?

- Totalt overskudd øker, men fordelingen endres
- Arbeidsgivere får økt overskudd
- Fler arbeidere er i jobb (og får overskudd), men lønna er lavere
- Ikke alle arbeidere er født innenlands, noen innenlandske arbeidere går ut av arbeidsmarkedet

Teori:

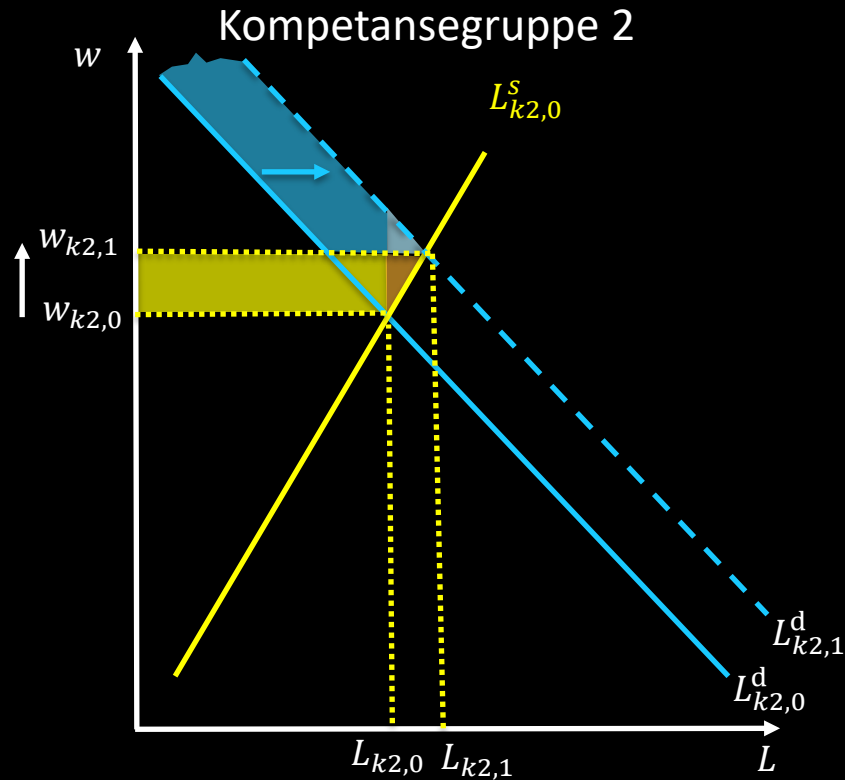
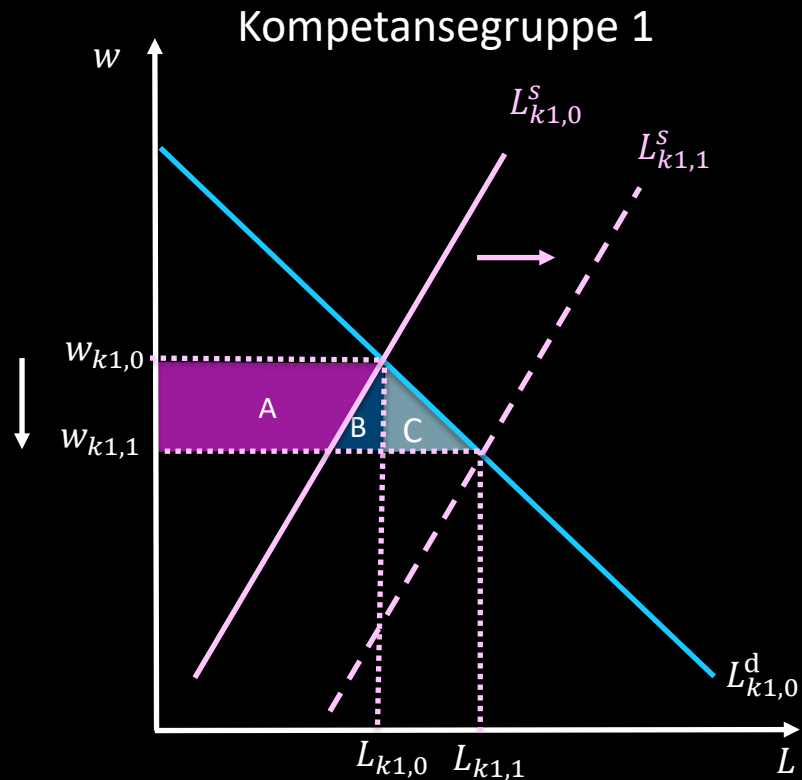
Effekter av innvandring under fullkommen konkurranse

Hva skjer om innvandrere og innenlands-fødte har ulik kompetanse (høy og lav «skill»)?

- Antakelser:
- Arbeidere innen en «kompetansegruppe» er perfekte substitutter
- Arbeidere i ulike «kompetansegrupper» er komplementær
- Innvandrere er overrepresentert innen én «kompetansegruppe»

Teori:

Effekter av innvandring under fullkommen konkurranse

Teori:

Effekter av innvandring under fullkommen konkurranse

TEORETISKE PREDIKSJONER DA INNVANDRERE OG INNENLANDSK-FØDTE HAR ULIK KOMPETANSESAMMENSETTING

Innvandring = positiv **tilbudssjokk** i en kompetansegruppe

Innvandring = positiv **etterspørselssjokk** i andre (komplementerende) kompetansegrupper

Noen kompetansegrupper taper (lavere lønn, lavere sysselsetting)

Andre kompetansegrupper vinner (høyere lønn, høyere sysselsetting)

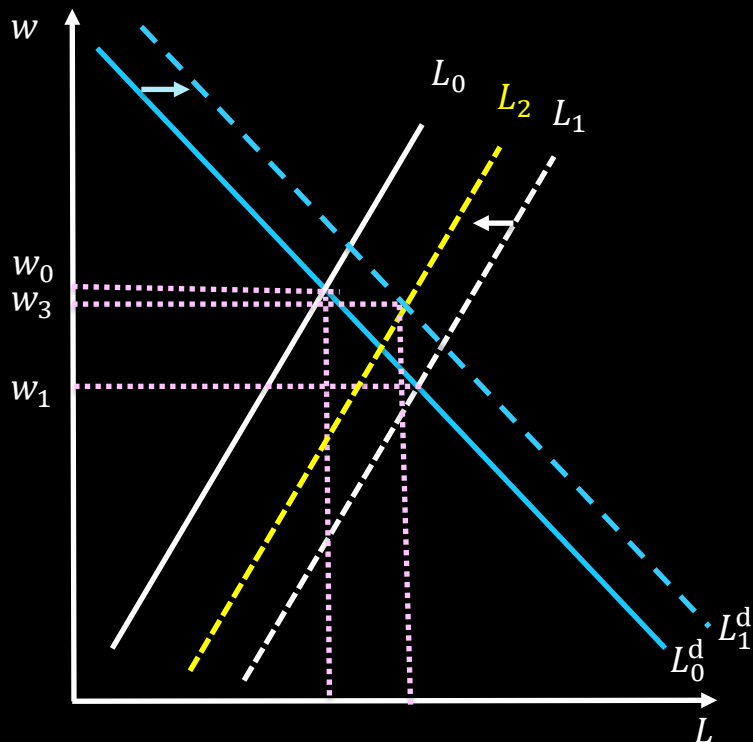

Totalt sett: Økt velferd, ingen arbeidsledighet.

Teori:

Effekter av innvandring under **fullkommen konkurranse**

Effekter på lang sikt

Innenlands-fødde bytter yrke
(kanskje utdanner seg)

Bedrifter investerer i sektoren
der lønningene har blitt lavere

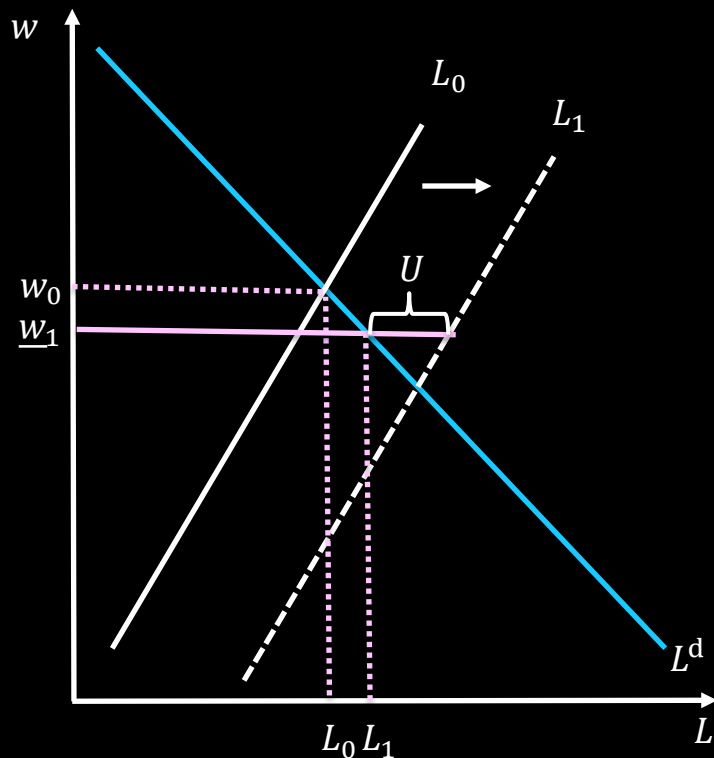
Økt innvandring kan også ha en
positiv effekt på aggregert
etterspørsel

Mindre effekt på lønnsnivå på
lang sikt

Teori:

Effekter av innvandring under **ufullkommen konkurranse**

Delvis rigide lønninger

Antakelse: Homogen arbeidskraft

Innvandring = positiv tilbudssjokk

Som følge av f.eks tariffavtaler er lønna rigid nedover. Kan ikke tilpasse seg helt.

Tilbudsjokket fører til at det oppstår arbeidsledighet.

Noen av de som blir arbeidsledige vil sannsynligvis være innenlandsk-fødde.

Teori:

Delvis rigide lønninger

Effekter av innvandring under **ufullkommen konkurranse**

TEORETISKE PREDIKSJONER

Innvandring = positiv tilbudssjokk

Arbeidsledighet. Størrelse avhengig av hvor rigide lønningene er

Reduksjon i velferd for innfødte arbeidere: lavere sysselsetting + arbeidsledighet

Økning i velferd blant arbeidsgivere avhengig av hvor rigide lønningene er

Kan vi forvente at noen grupper er mer negative til innvandring enn andre?

Teori:

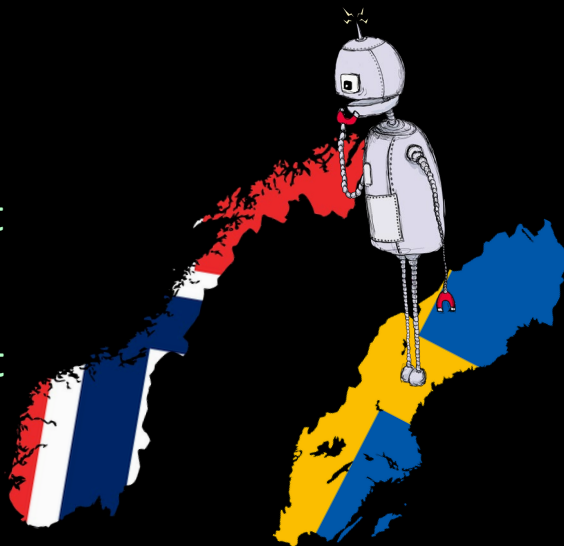
Hva driver beslutninger å migrere?

- Antakelse:
- Beslutning om å flytte fra en plass til en annen avhenger den **diskonterte** nettoverdien av å flytte (kost-nytte analyse)

Nytte

Monetære fortjenester:
Framtidig økning i inntekt

Sosiale fortjenester:
Trygghet, sikkerhet, frihet

Kostnader

Monetære kostnader for
å flytte

Sosiale kostnader for å
flytte

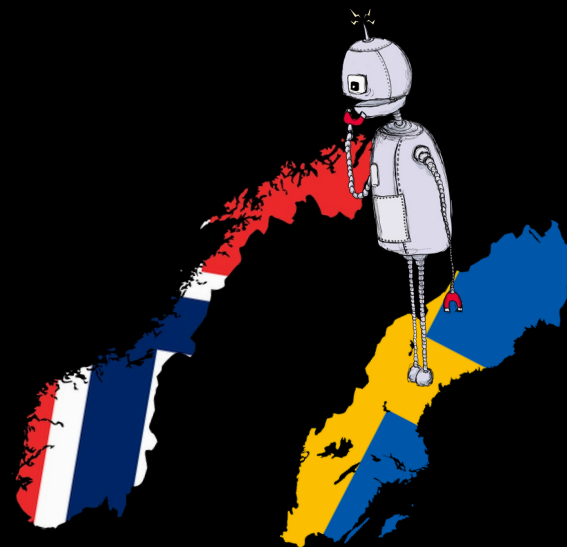
Teori:

Hva driver beslutninger å migrere?

- Antakelse:
- Beslutning om å flytte fra en plass til en annen avhenger den **diskonterte** nettoverdien av å flytte (kost-nytte analyse)

Generell prediksjon:

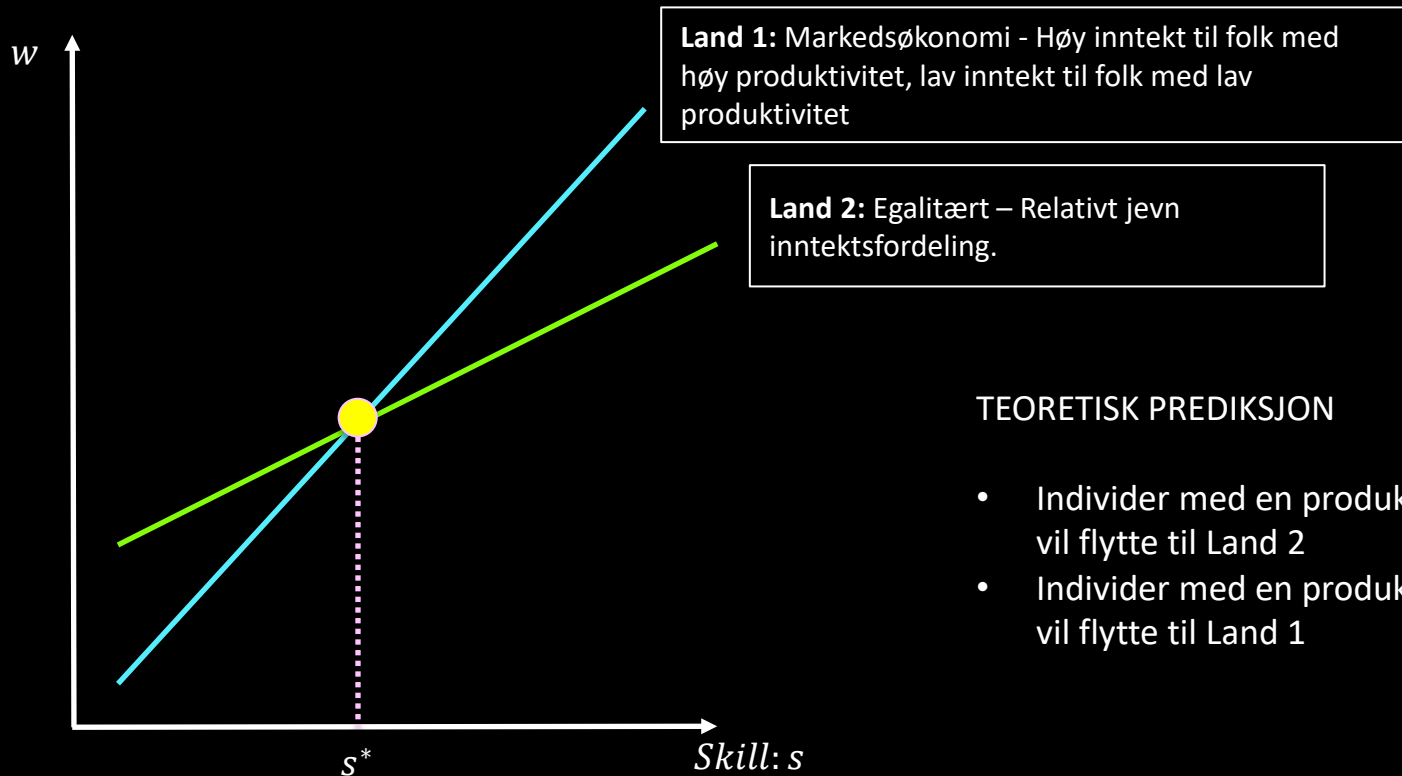
Unge vil flytte oftere enn gamle
Folk vil flytte dit de kan få en relativt høy
inntekt

Teori:

Hvor flytter folk?

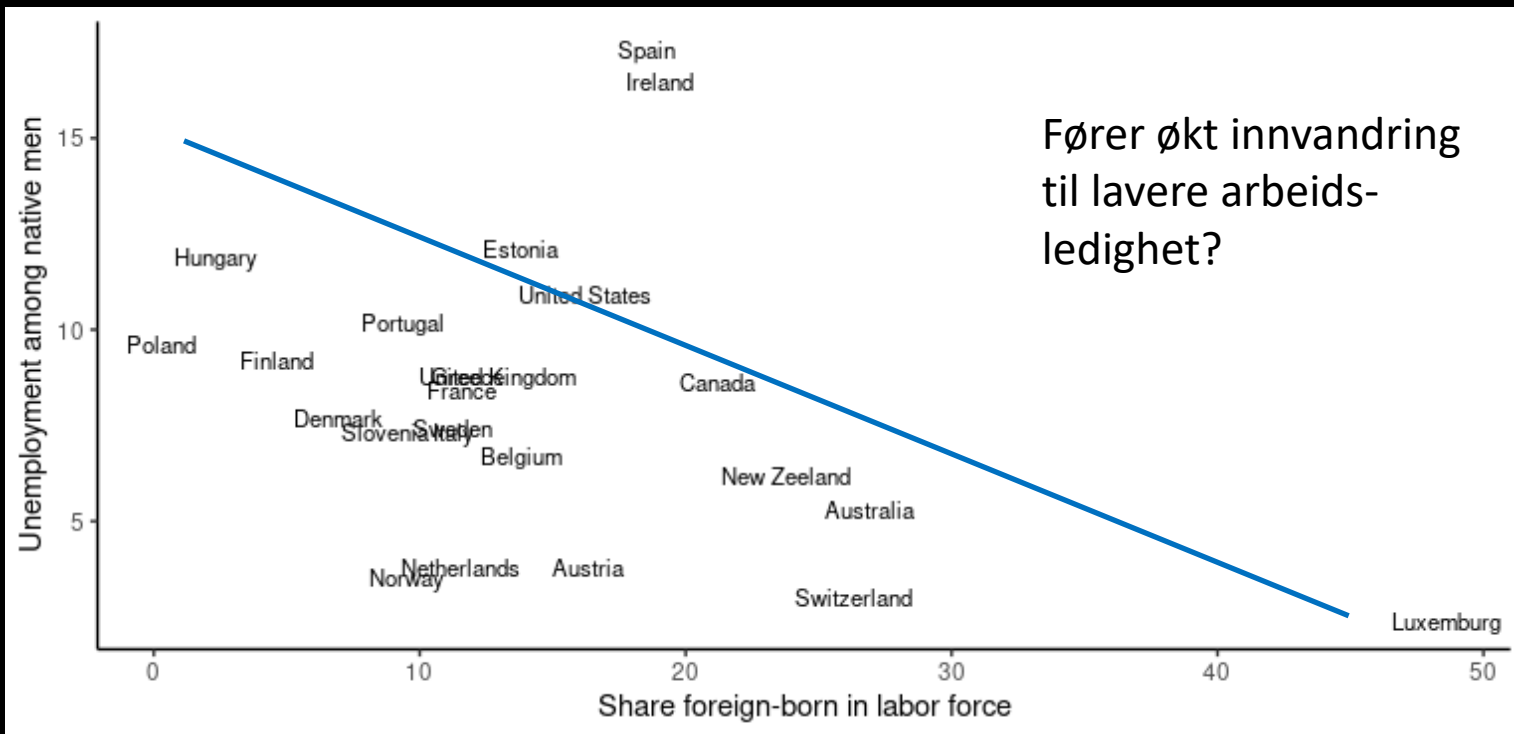
Hvem vil flytte til Norden, og hvem vil flytte til USA?

TEORETISK PREDIKSJON

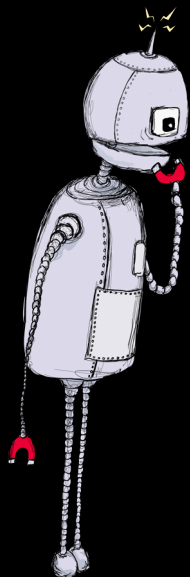
- Individuer med en produktivitet **lavere enn s^*** vil flytte til Land 2
- Individuer med en produktivitet **høyere enn s^*** vil flytte til Land 1

Empiri: Hvordan påvirker innvandring lønn, sysselsetting og arbeidsledighet blant innfødte?

Empiri: Hvordan påvirker innvandring lønn, sysselsetting og arbeidsledighet blant innfødte?

- Vanskelig å studere:

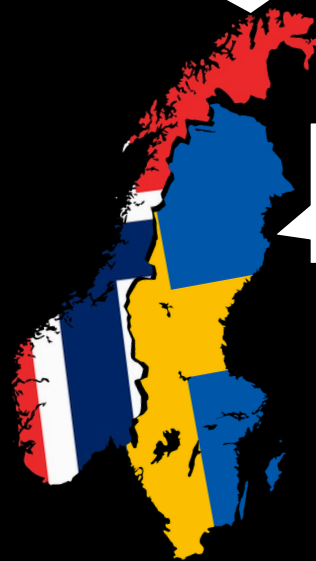

Hvor skal
jeg flytte?

Norge: Høy lønn
Lav arbeidsledighet

Sverige: Lav lønn
Høy arbeidsledighet

Seleksjon:
Folk flytter dit lønna er høy
og arbeidsledigheten er lav

Empiri: Hvordan påvirker innvandring lønn, sysselsetting og arbeidsledighet blant innfødde?

- FUNN
- De fleste studier finner en svært liten (faktisk null) effekt av innvandring på total sysselsetting og arbeidsledighet
- Kan likevel være at det er effekter på mikronivå (omfordeling mellom ulike grupper i samfunnet).

Empiri: Effekter på finansiering av velferden

- Innvandrere har **høyere arbeidsledighet** enn innfødde (mer trygd), men bruker **mindre erstatning for sykdom og pensjon** (mindre trygd)
 - De fleste forskjeller forklares av demografi (alder og antall barn), og utdanning
- Det er store forskjeller mellom land i hvor godt barn til innvandrere klarer seg. I Norge er det liten forskjell i arbeidsledighet, men stor forskjell i sysselsetting.

Hvordan blir bærekraften til den nordiske modellen påvirket av innvandring?

- Effekter på forsørgelsesbyrde
- Holdninger til innvandring
- Ulikhet
- Tillit og solidaritet

Burde de nordiske landene ha en mer restriktiv innvandringspolitikk?

- Skal vi ha forskjeller i rettigheter mellom innvandrere og innfødte?
 - F.eks. rett til arbeidstrygd og helsevesen
- Skal vi ha et poengsystem (f eks basert på erfaring, utdanning), slik at vi bare tar inn folk som «mangler»?